

УДК 373.2.064.1

Кампов Світлана Петрівна
кандидат педагогічних наук, асистент
кафедра теорії та методики дошкільної освіти
Мукачівський державний університет, м.Мукачево, Україна

СПІВПРАЦЯ СІМ'Ї ТА ДОШКІЛЬНОГО ЗАКЛАДУ У ВИХОВАННІ ДІТЕЙ

Повноцінне виховання дошкільника відбувається в умовах тісної співпраці сім'ї та дошкільного закладу. Як відомо сім'я є першим і найважливішим інститутом соціалізації дитини. Але так як більшість батьків змушене займатися «пошуком» засобів існування, діти проводять дуже багато часу (9-10 годин на день) в дитячих садах. По суті, їх вихованням займаються педагоги, які діють за спеціально розробленими програмами. Але вплив сімейного виховання на формування особистості дитини відіграє значну роль.

Ключові слова: співпраця, виховання, сім'я, діти, дошкільний заклад.

Вступ. В даний час йде перебудова дошкільного виховання, і в центрі цієї перебудови стоять гуманізація і деідеологізація педагогічного процесу. Метою його відтепер визнається не виховання члена суспільства, а вільний розвиток особистості. Зміни державної політики в галузі освіти спричинили за собою визнання позитивної ролі сім'ї у вихованні дітей і необхідності взаємодії з нею [1]. Слід зазначити, що педагоги дошкільних установ не завжди переймаються свідомістю важливості та необхідності співпраці з сім'єю. Багато хто, особливо молоді фахівці, міркують приблизно так: «Мене вчили різних наук, як розуміти дитину, як його навчати, виховувати. Я виховую дитину правильно, на наукових засадах, він перебуває в дитячому саду з ранку до вечора. Тому не страшно, якщо батьки виховують не зовсім правильно: вони і бачать щось його лічені години». Нерідко майже так само думають і батьки: «Дитина мій, я його знаю краще за всіх, розумію, значить, і виховую сама. А в дитячому саду – лише б нічого не сталося, був би цілий і неушкоджений». Таким чином, дві сторони, дуже близькі дошкільнику, батьки і педагоги, намагаються виховувати автономно, незалежно один від одного. Хороших результатів це не дає. У вихованні маленької дитини багато що будується на формуванні позитивних звичок, навичок поведінки, раціональних способів діяльності. Все це можливо, якщо всі виховують дитину дорослі будуть домовлятися про вимоги до нього, про методи впливу, способи навчання. Необхідно також враховувати, у вирішенні яких завдань виховання може бути сильніше одна сторона (дитячий сад або сім'я), і у вирішенні яких основний тягар слід прийняти на себе іншій стороні. Наприклад, в емоційному, статево вихованні, в залученні дитини до спорту можливості сім'ї значно вище, ніж можливості дитячого саду. Зате дитячий сад кваліфіковано здійснює навчання, розвиток творчих здібностей та ін. [4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз сучасного стану виховання дітей в сім'ях дає підстави стверджувати, що існує велика кількість актуальних педагогічних проблем, до яких можна віднести відсутність стратегії та послідовності в методах і принципах виховання, недостатність педагогічної культури, проблеми первинної соціалізації дитини та усвідомлення батьками співвідношення природи і виховання кожної особистості, нестабільність емоцій сімейного спілкування, вплив інформативного кола та індустрії розваг на життя сім'ї тощо. Складність сучасних педагогічних проблем та невміння знайти правильні рішення призводять до численних батьківських помилок. Їх причини полягають у нездатності батьків до самокритики, відсутності знань, навичок і вмінь з догляду та виховання, спілкування з дітьми різного віку; нерозумінні того фактора, що саме сім'я

© Кампов С.П.

та спілкування в ній, яке слугує не тільки своєрідним фоном усієї життєдіяльності, а й провідним засобом виховання дітей, є найважливішими чинниками формування особистості.

Об'єктивна складність процесу сімейного виховання породжує реально існуючі складнощі, виховної діяльності, які в свою чергу виступають як умови та обставини, що потребують певних зусиль для їх подолання. Акцентування проблем необхідне, щоб привернути до них увагу, показати можливі наслідки педагогічних помилок та можливість вдосконалення виховної функції сучасної сім'ї.

Визначення мети та завдань дослідження. Визначити особливості роботи з батьками у період адаптації дітей до дошкільного навчального закладу.

Виклад основного матеріалу. Повноцінне виховання дошкільника відбувається в умовах одночасного впливу сім'ї та дошкільного закладу. Діалог між дитячим садом та сім'єю будується на основі демонстрації вихователем досягнень дитини, його позитивних якостей, віри в його сили і здібності. І педагог, як правило, в такій позитивній ролі приймається як рівноправний партнер у вихованні: йому довіряють, прислухаються до його порад.

Щоб батьки стали активними помічниками та однодумцями вихователів, необхідно залучити їх до життя дитячого саду, постійно тримати в курсі всіх подій. Робота з сім'єю є складним завданням, як в організаційному, так і в психолого-педагогічному плані. Перш за все, необхідно встановити особливу форму спілкування, яку можна назвати «довірливо-діловим контактом». Розвиток такої взаємодії передбачає кілька етапів.

Перший етап – трансляція батькам позитивного образу дитини. Завдяки цьому з самого початку між вихователем і батьками складаються доброзичливі відносини з установкою на майбутню співпрацю. Виправданість даного етапу визначається тим, що в повсякденному спілкуванні з дітьми батьки часто фіксують свою увагу лише на негативних проявах. До цього додаються й тривожні очікування щодо поведінки дитини в дитячому саду. Тому перший етап може бути визначений як етап «перестановки акцентів».

На другому етапі – трансляція батькам знань, які можуть знайти застосування в сім'ї (особливості спілкування дитини з однолітками, спільні з дорослим заняття, ігри і т.п.).

Третій етап – ознайомлення педагога з проблемами сім'ї у питаннях виховання дитини. У цьому діалозі дорослих активна роль належить батькам. Необхідно пояснити, чому даний етап є третім, а не першим (що здавалося б більш логічним). Тільки на основі досягнутого довіри у спілкуванні з вихователем (у перші два етапи) у батьків виникає потреба розповісти про індивідуальні прояви дитини (її смаки, поведінці, звичках), причому не тільки позитив-

них, але і негативних. Важливо підкреслити: позиція вихователя в діалозі не «суддівська», а партнерська, без повчань і настанов (спілкування на рівних). Завдяки цьому стає можливим перехід до четвертого, заключного етапу, який визначає перспективи подальшого співробітництва.

Якщо на першому етапі зовнішньої метою є «перестановка акцентів», а внутрішньою – встановлення довірчих відносин з батьками, на четвертому етапі зовнішня і внутрішня цілі збігаються: спільне дослідження і формування особистості дитини на основі перебудови стереотипів спілкування з ним. Девіз даного етапу «Давайте дізнаватися разом».

Найважливішим результатом змістовного і емоційно насиченого спілкування вихователя з сім'єю має стати готовність батьків здійснити корекцію власних установок, трансльованих дитині [3].

Унікальний виховний характер сім'ї виражається в тому, що тут відбувається інтенсивний контакт дитини з батьками та іншими дорослими членами родини. Теорія і практика догляду за дітьми доводить: «для нормального розвитку дитини необхідно активне спілкування з фізично і соціально зрілими людськими істотами. Діти, ізольовані від світу дорослих і найголовніше – від батьків, відстають у своєму розвитку». За силою, глибині свого специфічного впливу на дитину сім'я – найважливіший фактор, необхідна умова правильного розвитку і формування малюка як людини. Але для виховання повноцінної особистості дитини необхідно і дитяче співтовариство, яке він має у дошкільному закладі.

У дитячому садку дитина здобуває освіту, набуває вміння взаємодіяти з іншими дітьми та дорослими, організувати власну діяльність. Наскільки ефективно дитина буде опановувати цими навичками, залежить від ставлення сім'ї до дошкільної установи. Гармонійний розвиток дошкільника без активної участі його батьків в освітньому процесі навряд чи можливо [4].

Головне завдання вихователя в роботі з сім'єю – зруйнувати існуючий нині бар'єр між дитячим садом і батьками. Взаємодія повинно будуватися на принципах спільної діяльності і передбачатиме координацію педагогічної взаємодії на дитину. При цьому метою сімейного виховання, так само, як і суспільного дошкільного, має бути розвиток особистості дитини. Батьки і вихователі об'єднують свої зусилля і забезпечують малюкові подвійний захист, емоційний комфорт, цікаву і змістовну життя в дитячому садку і вдома, що, у свою чергу, стимулює розвиток його основних здібностей, вміння спілкуватися з однолітками і забезпечує підготовку до школи. Однак на це взаємодія впливає низка чинників, і насамперед те, що батьки та педагогічний колектив очікують один від одного.

Хоча останнім часом і намітилися нововведення, перспективні форми співробітництва, які припускають підключення батьків до активної участі у педагогічному процесі дитячого садка, частіше за все робота з батьками ведеться тільки по одному з напрямів педагогічної пропаганди, при якій сім'я є лише об'єктом впливу. І в результаті зворотній зв'язок з родиною не встановлюється, а можливості насінневого виховання не використовуються повною мірою.

Аналіз досвіду родинного виховання та дані психолого-педагогічних досліджень свідчать, що нерідко батьки розуміють, до яких цілей у вихованні своєї дитини, слід прагнути, які якості в ньому розвивати. Однак вони не завжди знають, як це зробити, які методи і засоби вибрати. Причинами педагогічних помилок батьків є їх непідготовленість до виховної

роботи, незрозуміння складного процесу розвитку дитини, а іноді й відсутність почуття відповідальності перед суспільством за виховання дитини. Тому батькам недостатньо однієї любові до дитини і бажання його виростити, необхідно ще знати, як будувати стосунки з ним, ґрунтуючись на вікових фізичних і психічних особливостях дошкільнят.

Пізнання батьків вихованців – важлива умова успіху у взаємодії з сім'ями не тільки вихователя, а й інших фахівців дошкільної освіти [5].

З цього випливає, що далеко не всі вихователі готові співпрацювати з батьками з питань виховання і розвитку дитини. Але ж це принесло б користь, і перш за все дітям. Вони б сприймали батьків повному – як союзників, так як батько, який бере участь у всіх заходах, знає дитячі проблеми та шляхи їх подолання, намагається зрозуміти почуття дитини, його діяльність, його точку зору. У дитини, яка постійно відчуває підтримку, розуміння батьків, підвищується самооцінка [1].

Розглянемо форми співпраці родини та дошкільного закладу у вихованні дітей на прикладі дитячого садка.

Згідно з планом взаємодії з батьками, у групі «Почемучки» 3-4 рік життя проводиться наступна робота: 1. Батьківські збори. 2. Консультації. 3. Анкетування. 4. Спільні свята. 5. Спільне оформлення газет. Виставки. 6. Робота батьківського комітету.

Групові батьківські збори проводяться 2 рази на рік. На них присутні, крім вихователів, завідувач, старша мед. сестра, фізрук, психолог. На осуд виноситься кілька питань. Такі як: завдання на новий навчальний рік, результати освітньої роботи, питання фізичного виховання та проблеми, що стосуються здоров'я дітей.

Кілька разів на місяць проводяться консультації. Метою консультацій є засвоєння батьками певних знань, умінь; допомогу їм у вирішенні проблемних питань. Консультації проводяться індивідуально або для підгрупи батьків. На групові консультації запрошуються батьки різних груп, що мають однакові проблеми.

Анкетування проводиться як індивідуальне, так і групове. Метою анкетування є з'ясування питань, що стосуються виховання в сім'ї та здоров'я дітей. За допомогою анкети вихователь може дізнатися думку батьків по його цікавлять. У результаті анкетування може виявитися будь-яка проблема, присутня в сім'ї. У таких випадках вихователь допомагає розібратися і знайти вихід з ситуації, що склалася.

У дитячому садку, як уже говорилося, проводяться свята, в яких беруть участь і батьки, і діти, і педагоги. Свята організуються в межах групи. З бесіди з вихователями ми з'ясували. У спільній діяльності встановлюються дружні відносини, створюється атмосфера творчості, батьки краще впізнають своїх дітей, а вихователі – батьків. Також батьки отримують можливість цікаво проводити час разом зі своїми дітьми. З цікавістю і навіть із задоволенням батьки беруть участь в оформленні газет приурочених, до якого-небудь свята або на якусь тему, в організації виставок, конкурсів малюнка.

У даному дошкільному закладі діє батьківський комітет. Від кожної групи в нього входить 2 батька, які і є її представниками. Батьківський комітет допомагає дитячому саду в оформленні приміщень, у придбанні необхідних посібників для навчання і виховання дітей, в організації ремонту установи, бере участь у проведенні батьківських зборів.

Батьки в будь-який час можуть звернутися з важливими їх питаннями до вихователя, завідувачу, пси-

холога або мед. працівникові. Питання можна задавати особисто або залишати в ящику для питань у письмовому вигляді [З бесіди з батьками].

Важливим напрямком в роботі з батьками є вивчення педагогічним колективом сім'ї. Для цього проводяться:

Цілеспрямоване спостереження ситуації спілкування дітей з родиною, розмови з членами сім'ї, анкетування батьків, вивчення результатів дитячої діяльності, вивчення ціннісних орієнтацій батьків у вихованні дитини за допомогою питань анкет, вивчення уявлень дорослих про себе як про батьків (анкета «Хороші ви батьки?», «Патріотичне виховання дітей», «Карати чи ні?»).

Світова статистика переконує, що сучасне сімейне виховання не настільки ефективно, повноцінно, як має бути. Тому в багатьох країнах розробляються спеціальні програми, спрямовані на підвищення педагогічної культури сім'ї, виховання подружжя як батьків. Психолого-педагогічна освіта батьків з метою підвищення їх педагогічної культури – одне з напрямків у співпраці дошкільного закладу і сім'ї.

Тому психолого-педагогічна освіта батьків, здійснюване дошкільною установою має цільову спрямованість. Так, специфіка роботи вихователя групи «Почемучки» із сім'єю диктується перш за все психофізіологічними особливостями дітей цього віку: швидкий розвиток малюка вимагає своєчасної зміни завдань виховання і навчання, перебудови методів і прийомів педагогічної роботи. У зміст психолого-педагогічної освіти батьків включаються питання охорони життя, зміцнення здоров'я малюка, створення умов для правильного фізичного розвитку. З питань адаптації дитини до умов суспільного виховання, гігієнічного догляду, раціонального харчування, загартовування, режиму дня, масажу, гімнастики батькам рекомендації дає не тільки вихователь, а й медичні працівники дитячого саду. Причому поради і рекомендації повинні бути не взагалі про дітей, а про когось конкретно. Методичні рекомендації «Пам'ятка батькам з питань музичного виховання в сім'ї», поради «Як навчати дитину акуратності», консультація «Ранкова гімнастика дому» та ін..

Таким чином, ми можемо відзначити, що батьки є головними вихователями своїх дітей, тому родина повинна відігравати визначальну роль в процесі виховання і навчання дітей. Тільки в умовах партнерських відносин між вихователями та батьками можливі позитивні результати у вихованні.

Висновок. Проблема співпраці вихователів та батьків в даний час є актуальною для багатьох учнів. Розробляються різні програми і нові способи взаємодії дошкільного закладу і сім'ї, зростає число наукових і науково-методичних робіт, присвячених цій важливій проблемі.

Рішення завдань співробітництва вимагає, щоб педагоги брали участь у психолого-педагогічному освіті батьків; вивчали сім'ї, їх виховні можливості;

залучали батьків в освітню роботу дитячого садка.

Організатором і координатором співробітництва дошкільного закладу з родинами вихованців є завідувачка. Вона сприяє встановленню системи виховання дітей у сім'ї і дитячому садку, згуртовуючи для вирішення цього завдання педагогічний колектив та батьків.

Позитивні результати у вихованні дітей досягаються при вмілому поєднанні різних форм співробітництва, при активному включенні в цю роботу всіх членів колективу дошкільного закладу та членів сімей вихованців.

В даний час актуальними завданнями продовжують залишатися індивідуальна робота з сім'єю, диференційований підхід до сімей різного типу, турбота про те, щоб не випустити з поля зору і впливу фахівців не тільки важкі, але й не зовсім благополучні в якихось конкретних, але важливих питаннях сім'ї.

Батьки виявляють активність і високу громадянську відповідальність, якщо відносини з педагогами будуються на відкритості, довірі, співробітництві, взаємодії.

Залучення батьків до участі в освітньому процесі сприяє підвищенню їх загальної педагогічної культури, надає можливість краще зрозуміти власну дитину, адекватно оцінити його розвиток, поведінку і спілкуватися з ним.

Узгоджене скоординоване взаємодія вихователів, фахівців, адміністрації – запорука ефективної взаємодії з сім'єю, забезпечення системи роботи, збалансованості діяльності з педагогічної освіти батьків, захисту прав і законних інтересів дитини.

Сім'я надає на дитину значне виховний вплив, жоден педагог не може зрівнятися в цьому з батьками. Дитина, отримуючи первинну соціалізацію в сім'ї, набуває в дошкільному закладі досвід: спілкування з однолітками, співпраці з іншими дітьми та дорослими, самостійної діяльності. Можливість розвиватися творчо з допомогою вихователів. Виховання в сім'ї та робота педагогів у дошкільному закладі доповнюють один одного, в результаті чого дитина отримує гармонійне розвинення.

У встановленні контакту з батьками головна роль відводиться педагогічному колективу. Але, в той же час, і батьки повинні проявляти активність і сприяти встановленню позитивних відносин з вихователями.

Сучасний дитячий сад допомагає благополучній родині і в чому-то замінює дитині сім'ю проблематичну. Він навчає і консультує батьків, передає традиції і виховує людину майбутнього. І з цієї точки зору дошкільна освіта має для суспільства набагато більше значення, ніж просто місце, де навчають і розвивають дітей.

Таким чином, виходячи з вище викладеного ми можемо сказати що наша гіпотеза підтвердилася. Тісна співпраця сім'ї та дошкільного закладу дійсно сприяє виховання різнобічно розвинених, фізично і психічно здорових дітей.

Список використаної літератури

1. Ватутіна Н.Д. Ребенок поступает в детский сад/ Под ред. Л.И. Каплан. – М.:Просвещение, 1983. – 80 с.
2. Кожина А. Психолого-педагогічна допомога родині в адаптації дитини до умов дитячого садка / Анастасія Кожина // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2010. – №6. – С.20-28
3. Левицька Г.М. Адаптація дітей раннього віку до дитячого садка / Г.Левицька //Бібліотечка вихователя дитячого садка. – 2011. – №3. – С.76-91
4. Михайлицька О.І. Дитячий садок: перша школа життя/ О.І. Михайлицька // Дитячий садок. – 2004. – №24. – С.5-6
5. Шпак В.П. Реабілітаційна педагогіка: навчальний посібник/ В.П. Шпак. – Полтава: АСМІ, 2006. – 328 с.

Кампов Светлана

кандидат педагогических наук, ассистент
кафедры теории и методики дошкольного образования
Мукачевский государственный университет, г.Мукачево, Украина

СОТРУДНИЧЕСТВО СЕМЬИ И ДОШКОЛЬНОГО УЧЕРЕЖДЕНИЯ В ВОСПИТАНИИ ДЕТЕЙ

Полноценное воспитание дошкольника происходит в условиях тесного сотрудничества семьи и дошкольного учреждения. Как известно семья является первым и важнейшим институтом социализации ребенка. Но так как большинство родителей вынуждено заниматься «поиском» средств существования, дети проводят очень много времени (9-10 часов в день) в детских садах. По сути, их воспитанием занимаются педагоги, действующих по специально разработанным программам. Но влияние семейного воспитания на формирование личности ребенка играет значительную роль.

Ключевые слова: сотрудничество, воспитание, сім'я, дети, дошкольное учреждение.

Kampov Svitlana

Candidate of Pedagogical Sciences, Ph.D., Assistant
Department of Theory and Methodology of Preschool Education
Mukachevo State University, Mukachevo, Ukraine

COOPERATION OF FAMILY AND PRESCHOOL INSTITUTIONS IN CHILDREN UPBRINGING

The issue of cooperation of educators and parents is currently relevant to many scientists. The complexity of modern educational problems and the inability to find the right solutions lead to numerous parental mistakes. Their causes lie in an inability of parents to self-criticism, lack of knowledge, skills and abilities to care and educate, communicate with children of different age; misunderstanding that it is the family and the fellowship in it, which is not only a kind of background of all life, but also the leading means of raising children, all of the are the most important factors of identity formation. The main objectives and approximate contents of cooperation of preschools with parents are outlined in the annual plan of the head and senior teacher. Working with family is challenging, in both organizational and psychological and pedagogical plan. Therefore, psycho-pedagogical education of parents carried out by the preschool institution has the focus. The specifics of the caregiver with the family is dictated primarily by psycho-physiological features of children of this age: the protection of life, health of the baby, creating the conditions for proper physical development. First of all, you need to establish a special form of communication, which is called "confidence-business contact". Parents are active and responsible if the relationship with teachers is based on openness, trust, cooperation, interaction. A modern kindergarten assists the prosperity of a family and in some ways replaces the family for the problematic child.

Key words: cooperation, education, family, children, preschool institution.